

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{4}$, an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

SOLUȚII ÎN CHESTIA EPISCOPIEI UNGUREȘTI.

de Z. Păclisan.

I.

Monstruosul atentat îndreptat împotriva integrității provinciei metropolitane unite și împotriva integrității sufletului și conștiinței noastre naționale a produs în publicul românesc fără deosebire de confesiune și fără deosebire de cuprinsuri politice o sguđuire și o agitație extraordinară. Agitația aceasta e foarte firească și foarte îmbucurătoare. Ea este o dovadă incontestabilă, că poporul nostru înțelege și simte marea importanță a zilelor istorice pe cari le trăește, că în sufletul lui sălășuește o energie și o putere de viață uriașă și că este în stare a purta cea mai desperată luptă și a aduce cele mai mari jertfe pentru a-și păstra caracterul și ființa sa națională.

Intemeierea episcopiei de Hajdudorog înseamnă pentru Unguri inaugurarea unui nou sistem de prigoniri, iar pentru noi începutul unui nou period de luptă și de suferințe. Toate încercările făcute până acum de-a ne desbrăca de caracterul nostru național, de-a stânge în noi schinteia aceea sfântă, care se numește ideal național isvorit din necesitățile organice ale sufletului nostru național, au rămas zădarnice. Deși ne-au lipsit de rolul, care ni s'ar cuveni, în conducerea afacerilor acestui stat, la susținerea căruia contribuim și noi, cu averea noastră și cu sângele nostru, deși limba noastră a fost scoasă din administrație, și deși școlile noastre au fost smulse din slujba idealului nostru național, totuși am continuat a trăi aceeași viață românească, încălzită de același suflet și călăuzită de același ideal românesc. Am suferit cu o răbdare de mucenici, am luptat și am trăit.

În urma multelor și grelelor asupriri terenul de manifestare a vieții noastre naționale a devenit din ce în ce mai restrâns. Din viața politică a statului suntem înlăturați, școlile ni se închid una după alta,

iar în multe din cele cari mai rămân începe a se introduce un curent primejdios și încep a fi stăpânite de un spirit, care nouă nu ne poate aduce nici un folos. Astfel singura cetățuie unde credeam, că suntem la adăpost sigur și unde credeam că ne vom putea desvolta în liniște și neîmpedecați de nime, unde credeam că ne vom putea manifesta toată puterea noastră de viață și ne vom putea desfășura întreagă energia, de care suntem capabili a fost biserica. Din ea pornește și pe ea se razimă întreagă cultura noastră modernă și prin ea nădăjduiam, că ne vom putea realiza marea „vis neîmplinit”, de ajunge odată noi stăpâni pe soartea și pe rosturile noastre. Din ea ne venia începutul și prin ea credeam că va veni sfârșitul aspirațiilor noastre naționale.

Noul sistem de prigoniri inaugurat prin înființarea episcopiei de Hajdudorog este îndreptat tocmai împotriva acestui sanctuar pe care-l credeam inviolabil, al sufletului și al culturii românești. Astfel situația noastră este extrem de grea și în fața ei trebuie să ne dăm seamă, că dela ținuta demnă, dela avântul îndrăsneț, dela curagiul, energia și rezistența pe care vom ști-o opune acum atacurilor dușmane atârnă în mare parte viitoriul naționalității noastre. Cu prăbușirea bisericii se prăbușește însași temelia existenței noastre naționale și prima condiție de dezvoltare a sufletului nostru românesc. De aceea trebuie să pornim la luptă pătrunși de convingerea aceea făcătoare de minuni că nu luptăm și nu ne jertfim pentru bunuri lumești și trecătoare, că nu purtăm războiul de cucerire împotriva nimănui, ci luptăm pentru apărarea vieții noastre, pentru a putea lăsa urmașilor noștri același suflet și aceeași conștiință românească, pentru care moșii și strămoșii au vărsat șiroaie de sânge. Să ne dăm seamă în fața acestei situații că în noi este concentrat rodul luptelor purtate de nesfârșitul șir de generații, cari ne-au precedat, și că noi suntem temelia, pe care trebuie să se întemeieze fericirea nesfârșitului șir de generații viitoare,

să ne dăm seamă că soartea neamului nostru este pusă în mâinile noastre!

II.

Cea dintâi problemă, care ni se impune acum după publicarea fatalei bulle papale „Christifideles graeci”, a cărei csecutare se va săvârși peste câteva săptămâni, este: *ce să facem ca Români din parohiile scoase de sub jurisdicțiunea provinciei metropolitane române să-și poată păstra ființa lor națională?* La întrebarea aceasta de-o importanță capitală s'au dat o mulțime de răspunsuri. La discuția purtată în jurul acestei mari și serioase probleme au luat parte între câțiva fruntași ai scrișului și cugetării românești, durere, și o mulțime de indivizi nechemați, cari în loc de-a limpezi chestiunea au încurcat-o și mai mult și au contribuit conștient sau inconștient la potențarea confuziei și desorientării, care e ca praful răscolit de vânt „împiedecă îndeplinirea planului unei lupte și mână oștirile la măcel”. O lămurire a situației și o discutare serioasă a soluțiilor propuse se impune cu o necesitate imperioasă. Voi încerca să o fac eu, așa cum o poate face un om de etatea mea. Voi lua pe rând toate soluțiile propuse până acum și voi arăta valoarea lor fără nici o considerație față de persoanele, dela cari purced.

1. Cu mult înainte de publicarea bulei papale s'a ivit în capul unor fruntași de-ai noștri ideea, care a fost exprimată și în câteva articole de ziar, că cea mai bună soluție și cel mai bun mijloc de apărare în fața acestei situații grele ar fi ruperea peceților dela 1700 și trecerea tuturor Românilor uniți la ortodoxie. Acesta li-se părea unora „supremul gest”, pe care l-am putea face și prin care am dovedi, că știm pune interesele naționale mai presus de toate celelalte interese.

Părerea aceasta deși a fost exprimată de-un om cu o frumoasă și temeinică pregătire științifică și care cunoaște bine trecutul neamului nostru din Ardeal și Ungaria

— nu mă gândesc la Dr. Mihai Popovici — a rămas, după cât știu aproape izolată și cred, că nici chiar autorul ei nu ține azi mult la dânsa.

O convertire a *tuturor Românilor* din Ardeal și Ungaria la ortodoxie n'a fost posibilă în veacul al XVIII-lea, când au încercat-o, la 40 respective la 60 de ani după unire, Sârbii prin agenții lor Visarion Sarai și Sofronie deși încercarea era spriginită de puternica oligarhie maghiară calvină și nu va fi posibilă nici acum — ori cine ar încerca-o.

Aderenții acestei soluții n'ar trebui să uite că cele patru puncte mărturisite înainte cu 200 de ani, din motive asupra cărora nu e locul a vorbi aci, sunt astăzi o convingere puternică, pentru care zeci și sute de mii sunt în stare a lupta din toate puterile lor și că ori cine ar încerca a-i abate dela convingerea această ar sta în față cu oștire hotărâtă a se apăra până la cea din urmă picătură de sânge. Și n'ar trebui să uite că între Români din Ardeal și Ungaria sunt sute și mii de inși cari văd în catolicism, cu toate greutățile cari ni le-a făcut Roma prin întemeierea sau mai bine zis prin aprobarea întemeierii episcopiei de Hajdudorog, un puternic mijloc de înălțare și mărire națională, și cred că din catolicismul acesta, pe care se razimă aproape întreagă cultura noastră modernă, va putea isvorî fericirea noastră viitoare.

E cea mai mare absurditate a crede, că preoțimea unită care e azi cu mult superioară celei dela jumătatea veacului al XVIII-lea, care s'a împărțit de-o temeinică educație religioasă în seminariile din țară și străinătate ar sta nepăsătoare și nu ar lupta cu sprema energie împotriva tuturor, cari ar încerca să se apropie cu gând dușmănos de turma încredințată păstoririi sale. „In momentul, în care — zice regretatul canonic Bunea — s'ar porni o mișcare de trecere a Românilor uniți la neunire, s'ar putea încinge o luptă inversunată între fii aceleiași popor și această luptă poate ar degenera la brutalități atât de mari, în cât statul s'ar vedea constrâns în interesul ordinei publice, a interveni și a face liniște, o liniște care pentru noi ar însemna o înfrângere grea pe terenul bisericesc, cultural, național și politic“. (Discursuri etc. pag. 465—66).

Nu-mi pot închipui un mai mare *dezastru național* decât încercarea nebună de a realiza această idee, care, sumțsigur, că ar zguduî din temelii viitorul poporului nostru și nu-mi pot închipui un om întreg la minte, care iubindu-și neamul și dându-și seamă de realitatea lucrurilor să nu se cutremure gândindu-se la grozava catastrofă, care ar urma cu siguranță dintr'o încercare

de convertire a credincioșilor noștri uniți la ortodoxie.

Intreb deci: *în numele cărui mare interes național stăruie și a stăruit ziarul autorizat pentru această soluție?* Dl dr. Ștefan C. Pop ar răspunde: în numele *»libertății gândului«* și în numele *»dreptului criticei«*! (Vezi nrul 253 al „Românului“). Să-mi dea voie St. deputat în camera maghiară, să declar, că eu, pe care dsa mă numește *condamnabil trădător al cauzei*, (vezi articolul d. dr. Ștefan C. Pop din nrul citat al „Românului“) socot cu mintea mea tină, că pentru noi nu poate exista decât o singură libertate: *libertatea națională*, și că un ziar românesc autorizat nu poate servi decât *acestei libertăți* și astfel în coloanele sale nu poate publica decât „gânduri“ *folositoare* neamului, pentru luminarea și călăuzirea căruia este întemeiat. Organul de publicitate al partidului național are libertate de a publica toate ideile din cari publicul nostru românesc poate trage un folos, nare însă nici odată libertatea de-a face propagandă pentru impunerea ideilor destructive și anarhice, și nare drept, chiar din motivul că e organ național și e al partidului național de-a agita pentru o luptă, care, într'un mod fatal, odată începută s'ar termina cu sdruncinarea vieții noastre culturale și politice.

Dacă dsa înțeleg *altfel* „libertatea gândului“, să ne dea voie a lupta cu cea mai mare energie, de care suntem capabili, *împotriva acestei libertăți*. Pentru noi libertate înseamnă viață, libertatea ziarului autorizat însă ne amenință cu perirea, pe care noi o urgisim din tot sufletul nostru fiindcă suntem tineri și vrem să trăim!

2. In timpul din urmă a început a cuprinde tot mai mult teren părerea acelora, cari cred, că *singura soluție potrivită și singurul mijloc de apărare în fața atentatului, numit episcopia gr. cat. maghiră, este trecerea la ortodoxie a comunelor scoase de sub jurisdicția provinciei noastre metropolitane*. Soluția aceasta pare, judecată superficial, foarte ispititoare, ușoară și inocentă. Dacă însă vom judeca-o mai adânc și dacă ne vom da seamă de realitatea tristă cu care avem să luptăm vom vedea că soluția e cu mult mai grea și mai puțin ispititoare.

Cea mai mare parte a parohiilor din secuime și multe din acelea aparținătoare diecezei Orăzii mari sunt, durere, maghiarizate. Puteavor fi acestea convertite la ortodoxie? Răspunsul e sigur: nu vor putea! Rămân deci parohiile mixte, adică acelea în cari sunt Români și maghiarizați și nemaghiarizați și parohiile curat românești. Acestea putea vor fi toate, convertite la ortodoxie? Nu cred!

Nu cred, deoarece știu, că preoțimea acelor sate nu este în stare a se pune în fruntea unei mișcări sau a sprigini o agitație a cărei scop ar fi întoarcerea credincioșilor la neunire. Și dacă s'ar și afla preoți de accia, sunt sigur, că ar întreveni cu toată auctoritatea lor arhieriei și clerul din celelalte părți iar dacă încercările de convertire s'ar face după executarea bulei papale ar interveni episcopul de Hajdudorog, care va avea la îndemână cel mai mare concurs al factorilor administrativi.

Scriitorul acestor șire e convins, că tocmai din punct de vedere strict național trecerea la neunire a parohiilor românești anexate noiei episcopii maghiare ar fi o primejdie uriașă. Ținta urmărită de guvernul unguresc prin întemeierea episcopiei de Hajdudorog este maghiarizarea. Iși pot deci închipui propagatorii acestei idei că Ungurii, cari aduc atâtea jertfe și cari au dovedit în urmărirea idealului lor nefericit o stărnicie și o armonie atât de admirabilă, nu vor dărîma în timpul cel mai scurt cetățuia, în care ne-am refugia? Nu-și dau dlor seamă, că Ungurii văzându-și idealul spulberat se vor îndârji și se vor arunca cu furia obicinuită și asupra bisericii ortodoxe?

Intemeierea unei episcopii gr. orientale ungurești va fi cu mult mai ușoară și cu mult mai primejdioasă. Va fi mai ușoară pentru că nu vor trebui să ceară aprobarea unui papă și va fi primejdioasă, deoarece o vor putea întemeia cum vor voi dânsii. Episcopia de Hajdudorog e mărginită la un anumit număr de parohii, cea greco-orientală va fi extinsă peste țara întreagă, pentru că la întemeierea ei, în felul acesta, nu se vor împiedeca de voînța Romei. Prin întemeierea episcopiei de Hajdudorog toate fondurile noastre bisericesti și culturale au rămas neatînse, prin întemeierea episcopiei greco-orientale ungurești însă fondurile bisericii române neunite vor fi decimate.

E indiscutabil pentru toți, cari cunosc mentalitatea ungurească și tendențele politice ungurești, că întemeierea unei episcopii „regnicolare greco-orientale maghiare“ va urma cu siguranță îndată ce ne vom încerca a ne apăra împotriva maghiarizării prin trecerea la ortodoxie.

Stând astfel lucrurile îl întreb din nou pe dl dr. Ștefan C. Pop, cu tot respectul pe care-l am față de vrâsta dsale: Cine e trădătorul cauzei? Ziarul autorizat, care face de luni de zile cea mai întinsă propagandă acestei soluții sau eu, care dându-mi seama de exstra-ordinara primjdie națională, în care ne-ar putea arunca realizarea ei, am protestat din toate puterile mele împotriva acestei fapte nesocotite?

3. O altă soluție propusă e *rezistența pasivă*; adică nere-

cunoașterea dispozițiilor cuprinse în bulla »Christifideles graeci« și prin urmare nerecunoașterea jurisdicției episcopului din Hajdudórog.

Soluția aceasta mi-se pare, ca și celea de mai înainte, imposibilă. Dacă după executarea bullei papale, preoții din parohiile anexate nu vor recunoaște jurisdicția episcopului unguresc vor fi depuși. Putea-vor trece aceștia după depunere în vre-o eparhie românească unită? Nu vor putea, pentru că nici un episcop nu poate primi în eparhia sa un preot străin fără învoirea episcopului a quo. Credincioșilor li-se vor da preoți noi. Pe aceștia sau îi vor recunoaște sau nu-i vor recunoaște. Dacă va fi cazul prim rezistență pasivă n'are nici o valoare; dacă va fi cazul al doilea urmarea va fi aceeași, pentru că sau vor fi siliți de puterea civilă, care știu ce înseamnă în Ungaria, să se supună sau, vor rămânea fără păstori, fără cari nu vor putea trăi, fiind lipsiți în cazul acesta, de toate mângăierile religiei și ale bisericii. Cine-i va boteza, cununa, spovedi, împărtași și înmormânta?

Se va răspunde: preoții români din parohiile vecine rămase în vechile legături ierarhice. Aceștia însă n'o pot face fiindcă n'au nici o jurisdicție asupra credincioșilor unei episcopii străine.

Imposibilitatea executării acestei idei e, cred, atât de evidentă din cele expuse încât e de prisos a mai stărui asupra ei.

4. A patra soluție este aceea propusă de dl N. Iorga — pe care ziarul autorizat n'a reprodus-o, în numele „libertății gândului“, cum a reprodus cu un zel admirabil toate atacurile îndreptate împotriva bisericii unite, — adoptată și de revista „Cultura creștină“. Dl N. Iorga — nu comite cumva și dânsul „prin lipsa de tact cea mai condamnabilă tradare de cauză“? Ce zici dle dr. Ștefan C. Pop? — scrie în numărul dela 16 Iulie v. 1912 al „Neamului românesc“ pag. 1234 următoarele: *»După ce episcopia Haiducilor este, neapărat că nu se mai poate reveni. Războiul cu Sfântul Părinte, cine dintre supușii săi l-ar putea face? «Schisma», întoarcerea la legea veche, cum cereau unii — și trebuie cerute numai lucruri, cari se pot — dar e o întreprindere clasă, cu o tradiție mai mult decât de două ori seculară, care n'ar îngădui-o cu nici un preț! Și, într'un asemenea caz, poporul nostru ar pierde averi, drepturi și legături extrem de prețioase.*

»Se poate face însă altceva. La asemenea samavolnică rezistență tăcută, îndărătnică se impune și ea izbutește adesea. Trebuie să se combată dușmanul din timp și neîntrerupt. Mai la urmă, o biserică nu e o temniță,

și cu puțină silință poate găsi oricine în apropiere biserică pe care o dorește. Și țărani români cu graiul împeștriat ori schimbat vreau aceasta biserică și nu batjocura vlădicăi haiducul.

»Episcopii uniți au datorita de-a începe aceasta luptă pentru limba liturgică și de predică a națiunii lor. Și au dreptul să o facă. Intr'o țară cu mai multe religii, ele se concurează necontenit, prin firea însăși a lucrurilor. Uniții caută a smulge dela ortodoxi, ortodoxii dela uniți; calvinii și catolicii stau pe picior de războiu în Ungaria. Parohiile odată răpite nu vor fi date înapoi, dar biserică unită de limbă românească are voie să atragă spre sine, să ție, în legătură cu dânsa pe toți aceia, cari numai pe dânsa o vor în conștiința lor creștină și românească».

Aceeaș idee o desvoaltă „trădătorii cauzei“ dela „Cultura creștină“, cari scriu în numărul dela 10 Septemvrie 1912 pag. 389: *»Să zicem însă, că Roma acum nu va putea reveni (asupra modificării bullei). Bulla se va executa atunci, curând după matricularea episcopiei nouă în legile țării. Biserica și porțiunea canonică va trece în posesiunea noii episcopii, dar sufletul românesc al credincioșilor noștri de până atunci, ne va rămânea credincios și pe mai departe. Vechia biserică românească va rămânea fără credincioși, și credincioșii își vor face altă biserică, vor forma o nouă parohie românească.*

Dacă altfel nu se va putea, susținerea acelor nouă parohii va cădea în sarcina averilor vlădicești, cari au rămas neatînse. Un lucru adecă e sigur: nu se poate, ca Roma, care a încorporat diecezei de Hajdudórog trei parohii (Măcăul, Oradea-mare și Budapesta), cari sunt afară de teritoriul diecezei, singur pentru că credincioșii lor vorbesc și simțesc ungurește, să nu îngăduie ca credincioșii lor români, a căror suflet nu e mai prețios ca a celor din Măcău bunaoară, să se poată ruga și ei în limba, care o înțeleg și în scopul acesta să se poată aduna din nou în parohie de ritul românesc».

Soluția aceasta e bună, și e unică potrivită, și cunoscând împrejurările, despre cari, înțelege oricine, nu pot vorbi aici, realizarea ei nu mi-se pare imposibilă.

Pentru trecerea credincioșilor dela un rit la altul e necesară permisiunea episcopului a quo și a episcopului ad quem. Credincioșii noștri vor avea deci lipsă de învoirea episcopului unguresc din Hajdudórog și de învoirea aceuia dintre episcopii români uniți

sub a cărui păstorire vreau să treacă. Episcopul unguresc, e sigur, nu se va putea învoi cu trecerea aceasta; permisiunea o poate da, în cazul acesta, Roma. Subsemnatul are convingerea întemeiată, că Roma va da-o, dacă vom ști noi lupta cu destulă îndârjire și statornicie. Credincioșii noștri vor trebui să-și arete cu toate ocaziunile posibile nemulțămirea față de noua stare de lucruri, să recurgă mereu la Scaunul papal pentru a li-se da voie să se reîntoarcă la ritul românesc.

Bula papală „Christifideles graeci“ spunc limpede, că limba liturgică a noii dieceze va fi, după trei ani, cea grecească „fiind cu totul oprită limba ungurească, care nefiind liturgică, nu se poate folosi nici odată în s. liturgică“. Este absolut evident, că unguerii nu vor observa condiția această fundamentală ci vor folosi în toate funcțiunile bisericești limba lor iar limba grecească veche va fi redusă la cuvintele de consacrare. (Luați mâncăți etc. și Beți dintru acesta toți etc.). Datorința noastră va fi să dăm Romei informațiile necesare și să arătăm cum i-se disprețesc porunciile și să stăruim neîncetat să li-se dea credincioșilor români dreptul de trecere la biserică lor națională. Stăruințele noastre vor fi ascultate. În ce mă privește, cred, că nu vor trece nici douăzeci de ani și Români anexați episcopiei de Hajdudórog se vor reîntoarce iarăși acolo, de unde au plecat. Pentru că se vor mai schimba și oamenii și împrejurările...

România și războiul balcanic.

Foile de dincolo înregistrează compenzațiile, pe cari România le cere în schimbul neutralității sale pe timpul războiului balcanic. Aceste compenzațiuni sunt:

Cedarea Dobrogei sudice și stabilirea liniei demarcativă dintre Bulgaria și România prin punctele Ruseiuc—Varna

Drepturi naționale și deplină independență pe terenul cultural și bisericesc a românilor aflători pe teritoriul sârb și bulgar — deoarece și aceștia și-au vărsat sângele lor pentru victoriile bulgare și sârbe în războiul actual. Garantarea acestor drepturi naționale să-și afle deocamdată expresia într-o autonomie bisericească română separată.

Garantarea drepturilor de liberă dezvoltare pe teren cultural și național al Cuto-Vlahilor, cari pe timpul dominațiunii turcești s'au bucurat de anumite privilegii.

Independența Albaniei și recunoașterea principelui albanez Ghică de principe domnitor al Albaniei.

Cum vor fi oare considerate aceste pretenziuni ale României, hotărât încă nu se știe. Atâta însă a declarat ministrul de externe rus Sasanov, cât și contele Berchtold, că România are drept să-și formuleze anumite pretenziuni, pe cari aceste puteri, le vor sprijini. Se comentează mult faptul, că ministrul Sasonov s'a grăbit a face aceste declarații cu trei zile înaintea ministrului nost de externe, accentuând grav cuvintele, „speră, că România va căuta

cu bucurie mâna de prietinie, pe care i-o întinde Rusia acuma". Ca răspuns apoi contele Berchtold a zis, că România va și primi compenzațiunile, la care are drept, ceea ce se comentează, că monarhia noastră, e gata a-i da sprijinul său armat la caz, când slavii ar desconfidă-o.

Morning Post din Londra publică o convorbire cu Tache Ionescu — ministru de interne al României, — care cere fără încunjur *Basarabia* dela ruși, luată mișelește în războiul pentru eliberarea Bulgariei din 1878. Bulgaria însă așa se vede, că refuză categoric orice compenzație teritorială pentru România și recunoaște numai privilegiile macedo-românilor. E însă tare caracteristic, că prezidentul Camerei bulgare Gesoff publică un articol în ziarul *Bulgaria*, în care invită de-adreptul România se cuprindă al cincilea loc în confederațiunea balcanică, rezervat ei de cele patru puteri balcanice coalitate. Spune Gesoff, că Austria umblă să o învrășbiască pe România cu Bulgaria, cu toate, că România numai în coaliția statelor balcanice își poate apăra interesele ei.

Presa europeană resuscitează din nou chestia răpirei *Basarabiei*, care a fost aproape imbiată de Bismarck rușilor după războiul ruso-romano-ture din 1878.

Marele bărbat de stat german a recunoscut rolul important, care îi revine României într-o viitoare încercare germano-slavă. Ca să impedece pe vecii vecilor o apropiere ruso-română a vărât mărul de ceartă între ei și le-a dat rușilor *Basarabia* românească. Iar ca nu cumva să se apropie cândva slavii dela Sud de România între aceasta și Bulgaria a aruncat un alt măr de ceartă — *Dobrovia*. Așa se explică, că România s'a alăturat cu totul la tripla alianță, a cărei interese par azi a fi identice cu ale ei. De cumva nu e vorba de vre-un nou măr de ceartă. Căci divide et impera e un vechiu principiu de dominațiune. Războiul general încă nu e eschis și din ce se apropie bulgarii de Constantinopol, din aceea e mai aproape și ziua critică a împărțirii imperiului otoman. Atunci numai va putea fi vorba de mulțămii și nemulțămii. Până atunci războiul e încă o chestie privată a celor cinci. Adecă a celor patru, căci turcul este cu un picior pe podul de Galata, ca la momentul dat să o ia la sănătoasa în Asia, de unde a venit. De cumva nu-l vor alunga și de acolo încărău-va celelalte puteri, cari râvnesc acum și la Turcia-asiatică.

Correspondințe.

Din dieceza Gherlei.

Exerciții spirituale în Gherla.

Pe hârtie și până acum au fost rânduite în dieceza noastră ținerea de exerciții spirituale. Constit. IV. a sinodului diecezan de Gherla din 1882 demândă ținerea atâror exerciții; dar durere până acum numai pe hârtie au rămas.

A trebuit să treacă atâta ani, ca cuvântul trup să se facă. Să o spunem fără încunjur mulți din noi am fost și uitat, că ce sunt acele exerciții pii.

Prin statutele Reuniunii de misiuni din dieceza Gherlei, aprobate anul acesta de către Preaveneratul Ordinariat se împarte întreaga dieceză în 11 centre. Inceputul s'a făcut în Năsăud. A urmat apoi Gherla, unde în 31 Octomvrie și 1 Novembre a. e. nou s'au ținut sante exerciții spirituale, despre a căror decurgere fac acest raport.

În toată lucrurilor de teamă întârziate din cauza multelor vărsări de ape, preoțimea alor 6 tracte protopopești: Giula, Lugerdii, Gherla, Sănmărgita, Buza și Sec e surprinsă prin un convocator ca să se prezinte în Gherla pe terminul sus zis la 6 ore a. m. în biserica parohială, unde au să se țină ss. exerciții spirituale.

Răspunzând convocatorului mulți dintre preoți au trebuit să se simtă oarecum genați, fiind mai neputincioși decât alesul nostru mire Preasfințitul Părinte Vasile, care precis la 6 ore intră în s. locaș, unde să încep acele ss. exerciții. Programul stabilit previe nu s'a putut chiar întru toate ținea; dar o așa elevație sufletească, înălțarea atâtor rugăciuni ferbinti către tronul celui Prealmat, au format tot atâtea oaze prin pustiu, ce de multeori și mulți îl petrec în viața de toate zilele. Meditațiunile, considerațiile, propunerile impuse și peste tot cuvântările alese rostite de renumitul orator pâr. canonic dr. Oct. Domide, multe inimi au trezit din amăgire și pe mulți i-a aprins, ca apoi focul primit să aprindă mai departe în parohii. Quis non ardet, non incendit — vorba de atâtea ori spusă în meditațiunea a doua, a scos din spuză atâta cărbuni, cari poate erau gata a se potoli.

Singuratecele meditațiuni durau câte 2½ ore. Cu drag le petreceam cu luare aminte, doream să nu se gate așa iute, dar par'că și o milă stărniau în ascultători față de orator, care o zi întreagă vorbea cu vocea înaltă și la înțelesul tuturor.

Tot ce e în legătură cu oficiul de preot, și datorințele față de acest oficiu a fost atins, făcând, ca poate atunci când eram mai îngreunați de grijile traiului de toate zilele, — atunci în cele două zile de reculegere în adevăratul sens al cuvântului, toată grija cea lumească, familiară și față de parohie dela noi o am lăpădat. O singură grije, un unic dor având cu toții, ca să facă o întoarcere către Dumnezeu — cât mai sinceră.

Nespus de înălțătoare a fost priveștița de a doua zi, Vineri în 1 Novembre, când toți în corpore ne-am împărțit cu s. trup și sânge al Mielului celui blând la masa îngerească a altarului împăcați cu Dumnezeu și deaproapele.

Cela ce s'a îngrijat ca să fim săturați și adăpați sufletește, nu ne-a lăsat să flămânzim nici trupește. Părintele preabun pe celea două zile ne-a provăzut și cu vipt.

Tot în ziua a doua ni-s'a împlinit un dor comun și al providențialului arhieru, și

și al nostru, al preoțimii. La orele 11 ne-am prezentat în fața Arhierelui iubit. Cam cu acestea vorbe ne-a primit: blândul nostru trimis de Dumnezeu.

„Ca om nou venit aici am voit să vă cunosc pe toți. V'am chemat la aceste ss. exerciții nu ca să mă dovedesc de ceva renovator, ci pentru că bine știți, plugul ce e ținut în sopra rugineste. Eu arhierul și plugarul am voit să-mi cunosc plugurile...”

„Nu sunt angajat nimeni cu nimic. Sunt cu totul al vostru, și numai al vostru. Orice dor de aveți mi-l spuneți și după putință vi-l voi împlini...”

„Nu vă cer pentru asta nimic, decât împlinirea acurată a datorințelor voastre și pentru mine să Vă rugați lui Dumnezeu...”

„Și apoi vă măncer să duceți binecuvântarea mea părintească turmei ce o păstoriti, împărtașiți-le aceasta binecuvântare a mea. Și nu-mi uit mie de ai voștri, soții și pruncuți, duceți-le și lor binecuvântarea mea...”

De cât vorbirea-i clasică, mai mult au spus însă celea două lacrimi, curate ca dragostea sufletului. Său, ce le-a vărsat, sfârșind cuprins de o îndușare sfântă.

Cătră unul fiecare din noi apoi a avut câte o vorbă bună, iar sfârșindu-se toate, ne-am reintors la ale noastre.

Zile neuitate cele două zile: 31 Octomvrie și 1 Noemvrie a. e.

Traian.

Reviste.

Cauza înfrângerii turcilor. Corespondenții de război ai ziarelor engleze continuă a publica amănunte asupra cauzelor înfrângerii suferite de turci la Lule-burgas. Astfel un corespondent scrie că generalul Abdulah pașa împreună cu statul său major era absolut desorientat asupra mersului bătăliei. Statul major nu avea decât un singur ochian. Telegrafe, telefoane și instalațiuni pentru telegrafia fără fir nu existau, cu toate că pe hârtie erau prevăzute câte 12 asemenea aparate pentru fiecare corp de armată. Din această cauză menținerea contactului între diferitele detașamente devenise imposibilă.

Armata turcă nu avea nici aeroplan. Comandantul suprem, generalii și ofițerii statului major nu aveau de mâncare. Serviciul pentru transportarea răniților nu funcționa. Pretutindeni se simțea lipsa de ambulante. Muniția artileriei turce s'a epuizat în câteva ore. Pe o distanță de 30 km. nu exista nici un depozit de muniții.

NEUMANN M.

furnizor imperial & regesc cameral și de curte,

Cluj, piața *Mátyás király* 14.

Pardesiu dela 32 Coroane în sus.

(48) 31-44

Mare asortiment de vestminte bărbătești, de juni și de fete.

Catalog se trimite gratuit și francat.

Costume de modă dela 36 Cor. în sus.

† Octavian Smigelschi.

S'a stâns alaltăieri, într'un sanatoriu din Budapesta, marele pictor Octavian Smigelschi.

Il știam suferind de o vreme mai îndelungată, dar vestea morții ne-a izbit totuși și numai cu greu o să ne putem împăca cu gândul acestei adânc simțite pierderi.

În plenitudinea puterilor și a talentului său strălucit, pictorul Smigelschi avea să ne dea încă atâtea și atâtea probe de simțul lui artistic, de vastele cunoștințe în domeniul picturii, zugrăvind atâtea icoane minunate, împodobind cu creații artistice bisericile noastre.

Talent puternic creator, nu s'a îndestulit cu darul hărăzit dela fire, ci și l'a lustruit cu temeinice studii și călătorii de studii, aprofundând din ce în ce mai mult tainele picturii, îndeosebi bizantine.

Astel, când se prezintă întâia-ora înaintea publicului, cu expoziția din 1905 în Blaj, lumea a rămas uimită de strălucitul lui talent, care apărea deodată în plină lumină.

Gazetele au început a scrie cu toate articole călduroase și numele marelui pictor a luat deodată aripi pentru o rotire de vultur biruitor.

Lumea românească n'a cunoscut încercările de sbor ale acestui artist, ci l'a văzut deodată ridicat în slavă, ridicându-ne și pe noi cu puterea de vrajă a penelului său măestru.

Ci îndărătul acestei glorii ce ne-a uimit pe toți deodată, se ascundeau studii aprofundate și o muncă stăruitoare; munca omului conștios de talentul său și de biruința lui deplină.

După expoziția dela Blaj, numele lui Octavian Smigelschi, era rostit cu tot mai multă dragoste; chiar pictorii din Budapesta încă îl aprețiază cu căldură, comparându-l cu cei mai mari ai lor, sculptorul Strobl și pictorul Carol Lotz.

Talentul lui strălucit a avut prilejsă se manifesteze în toată splendoarea sa, în catedrala din Sibiu. Aici au admirat spiritul nou de viață, ce îl lua pictura bizantină, sub penelul acestui mare artist; sfinții, cari păreau mai înainte ca ciopliți în lemn, acum erau ființe vii și aștept-ai par'că numai să-ți vorbiască din cadrele aurite.

O suflare de nouă viață se desprindea din armonia dulce a colorilor; motivele românești își iau pentru întâia-ora locul de onoare, ce li-se cuvenia în ornamentica bisericască.

În afară de catedrala din Sibiu, încă multe alte biserici vor vesti și după zeci și zeci de ani, gloria acestui artist al penelului; ales biserica din Uifalău, a cărei pictură se poate asemăna cu aceea a catedralei din Sibiu.

Aceeaș zugrăvire măiastră, aceeaș risipă de decoruri cu motive naționale, acelaș Hristos—Pantocratorul, cu privirea biruitoare a celui ce șede deadreapta Tatului. Ici-colo, câte un crai dela răsărit

îți amintește chipul vr'unui voevod de pe vremuri...

Azi pictorul Smigelschi și-a depus penelul pentru totdeauna. El nu va mai împodobi bisericile cu pânzele lui măiestre.

Dar *opera* ce a săvârșit-o rămâne pentru totdeauna și gloria numelui său va străluci mereu.

Mâne, Miercuri, trupul său răcit va veni la Blaj, spre a fi așezat lângă osemintele mamei sale.

Ne descoperim capetele în fața scriului, ce ascunde osemintele lui.

Sunt oșămintele unui mare artist și a uneia din cele mai de seamă forțe creatoare, ce am avut.

Odihnească în pace!

Noutăți.

Din Arhidieceză. Vineri în 8 crt. au fost ordinați de diaconi, iar Duminecă în 10 de preoți: prof. Stefan Pop și cleric abs. Vasile Dancu, dispus de administrator parohial în Nădășel, distr. protopopesc Cluj.

Sfințire de școală. Comitetul parohial din Dretea invită la serbările împreunate cu sfințirea noului edificiu școlar, ce să va ținea Duminecă în 17 Noemvrie n.

Dela reuniunea femeilor din Blaj. A 45 adunare generală a reuniunii femeilor române din Blaj s'a ținut în 27 Octomvrie n. în localitățile Casinei române fiind de față numeroși membri. Adunarea a fost deschisă de vicepresidența reuniunii d-na Elena Pop, care în o vorbire clară și bineșimțită arată devotamentul cu care presidența reuniunii doamna Cornelia Deac, acum mutată din Blaj, a condus afacerile acestei reuniuni spre înaintarea și înflorirea ei. Folosește ocazia ca să-i exprime mulțumirile reuniunii pentru conducerea înțeleaptă și desinteresată. Din raportul secretarului s'a constatat că reuniunea are de tot 108 membri și că fundațiunile administrate de ea are avere de 1814.94 cor. anume: fundațiunea Ana Vlăsa are avere de 629.40 cor., fundațiunea Leontina F. Negruț cor. 982.90 și fundațiunea Maria Hossu cor. 202.64. În proiectul de budget s'au prevăzut 500 cor. cari se vor împărți copiilor sărace dela școala țivilă de fete din loc.

Hymen. Gregoriu Moldovan și Aurelia Marian, anunță cununia lor ce se va ținea în 17 Noemvrie n. în biserica gr. cat. din Murăș-Beldiu.

— Samoilă Rogozan și Amalia Culda, anunță cununia lor ce să va ținea în 24 Noemvrie n. în biserica gr.-cat. din Hesdate.

Universitate populară. Reuniunea culturală din Blaj s'au înțeles să aranjeze în decursul iernii o serie de conferințe populare pe înțelesul și folosul tuturor. Prima conferință s'a ținut Duminecă seara la orele 5. Părintele canonic dr. Isidor Marcu, deschizând seria acestor conferințe, arată marea lor importanță pentru cultivarea claselor mijlocii și îndeamnă în calde cuvinte pe toți să spriginească acest început de universitate populară. Profesorul Gavriil Precup, vorbește apoi despre România, arătând cu ajutorul schiopticonului frumoase vederi din București și Sinaia. Vor urma pe rând celelalte conferințe pe cari le anunțăm în alt loc al

foii noastre și îndemnăm și din partea noastră publicul blăjan să îmbrățișeze cu toată căldura acest început, care după succesul primei conferințe, ne dă cele mai bune nădejdi de reușită.

Un comunicat. Tinerimea română universitară din Cluj, având în vedere nenumeratele năcazuri și neajunsuri ce bântuiesc anul acesta la neamul nostru românesc, cauzate prin multele dezastre și potoape, cari au avut a le îndura din vitrejunea sorții — a aflat de bine a hotărî, să se rețină, cât se poate, dela atari manifestări, cari angajează în prea mare măsură contribuția și sprijinul material a inteligenții române. Astfel și obișnuita petrecere de toamnă în anul acesta va lipsi.

Când aduc la cunoștința marelui public aceasta hotărîre a tinerimii din Cluj, rog totodată binevoitorii și sprijinitorii noștri a ne trimite ceva ajutor pentru înzestrarea bibliotecii noastre, care acum o formăm. Dr. Octavian Rusu.

Aviz.

Reuniunile culturale din Blaj, cu binevoitorul concurs al profesorilor școlilor noastre vor aranja în decursul iernii acesteia o serie sistematică de conferințe asupra diferitelor chestiuni de interes literar, științific — absolut necesare intelectualului, industrieșului și negustorului.

Seria conferințelor se va inaugura în 10 Noemvrie n. 1912 și se va continua până în 10 Martie 1913, în fiecare Duminecă și Mercuri precis la orele 5 seara, în sala „Casinei române“.

Cele mai multe lecțiuni vor fi însoțite de proiecțiuni luminoase. În legătură cu conferințele vor fi prestațiuni artistice.

Taxa de intrare: de persoană 20 bani, de familie 50 bani, pentru studenți 10 bani.

Pentru înfăptuirea acestui început de universitate populară, reuniunile culturale apelează la sprijinul Onoratului public. În nădejdea, că apelul nostru va întâmpina resunetul dorit dăm pentru orientare și *ordinea conferințelor.*

Dr. Izidor Marcu: Cuvânt de deschidere. Gavriil Precup: Vederi de peste Carpați. Dr. Ioan Rațiu: Savanții români. Alesandru Ciura: Poeți români. Petru Suciu: Domnițele române și costumele vechi. Flaviu C. Domșa: Tablourile lui Grigorescu. Ștefan Pop: Ștefan cel Mare și Mihail-Viteazul. Dr. Ambrosiu Chețianu: Peninsula Balcanică și popoarele ei. Dr. Vasile Hâncu: Igienă. Dr. Octavian Prie: Din literatura germană. Traian German: Descoperiri mai noi. Mihail Șerban: Telegrafia fără fir. Nicolae Negruțiu: Cucerirea văzduhului. Augustin Caliani: Urmele romanilor în Ardeal. Dr. Alesandru Rusu: Căile minții spre Dumnezeu. Dr. Alesandru Nicolescu: Creștinismul și rolul social al femeii. Alesandru Borza: Apa ca factor geologic. Alesandru Borza: Descoperirea polilor. Iuliu Maior: Fr. Schiller.

MAI NOU.

Congrua preoților arhidiecezani pe semestrul al II. din a. c. a sosit și săptămâna viitoare se va espeda circularul cu conspectul celor împărțaiți. Lipsesc câțiva preoți, cari în timpul din urmă au fost considerați ca turburatori ai ordinii de stat.

În dieceza de Lugoj a și apărut circularul referitor la împărțirea sumei de cor. 71251.60 fil. congruă pe sem. II. din 1912.

Rubrică medicală.

Noțiuni de Bio-fiziologie anatomică cu aplicații la igienă.

(Continuare.)

(13)

Apoi mai jos pleacă arterele *mezenterice*, cari merg în pereții tubului digestiv. În fine arterele *renale*, cari duc sângele la rinichi, la fine aorta să ramifică în două artere numite: *arterele iliace*, cari merg la cele 2 membrane inferioare. Fiecare din aceste artere să desfac în o rețea de capilare, care reunindu-se din nou în vase mai mari formează *vinele*. Capilarele din partea inferioară a corpului sunt strânse în un vas numit *vâna cava inferioară*. Iar cele din partea superioară sunt strânse în alt vas numit *vâna cava superioară*, cari amândouă duc sângele în auricolul drept. Mai există la om o *vână*, ca volum n'are atâta importanță, numită *vâna azigos* și care merge pe lângă coloana vertebrală și face să comunice *vâna cava superioară* cu o parte din vinele formate în partea inferioară a corpului, ca vinele lombare, intercostale, epigastrice, vine cari ar trebui să se verse în *vâna cava inferioară*. Așa că poate există și alt drum între sângele din partea inferioară a corpului și inima decât *vâna cava inferioară*. Arterele *mezenterice* să ramifică în pereții tubului digestiv în *pătura mucoasă*, unde duc sângele aci să va încarcă cu materii alimentare. Vasul, care pleacă dela tubul digestiv numit *vâna portă*, în loc să se verse în *vâna cava inferioară*, intră în interiorul ficatului, unde se ramifică iarăși în o rețea de capilare, cari sunt reunite la un loc în un vas numit *vâna supra hepatică*, care să varsă în *vâna cava inferioară*. Noi știm, că ori de câte ori o arteră să ramifică în o rețea de capilare, care capilare reunindu-se formează o *vână*, ce vine la inimă.

Vâna portă, însă care provine din unirea capilarelor din intestine, în loc de a merge la inimă, să ramifică din nou în capilare în ficat și apoi trece în *vâna inferioară*. Faptul acesta are importanța, căci toate produsele ce le extrage sângele din intestine sunt duse prin *vâna portă* în ficat, unde suferă alte transformări și astfel sunt duse la inimă, ca de-acolo să fie împrăștiate în tot organismul. Singura *vână*, care face excepție dela regula generală e *vâna portă*. *Vâna portă* alcătuește din această cauză în sistemul vinelor un sistem aparte. Sistemul *vinei portă*, cu totul deosebit de sistemul celorlalte *vine*.

Structura anatomică a arterelor și a vinelor.

Să vedem, care e structura unui capilar. Un capilar sanguin e un tub cilindric format din o singură *pătură* de celulele foarte turtite. De obicei celulele au marginile lor încrețite. E format dar din o *pătură* epitelială pavimentosă, ce câptușește pe dinăuntru toate vasele sanguine și se numește *endoteliu*. Diametrul acestor vase e foarte mic, cu cât trecem dela capilare în spre vase, din ce în ce mai mare contrar cu mersul sângelui, cu alte cuvinte, dacă studiem structura unei artere vom vedea, că deasupra acestui *endoteliu* apare o *pătură* foarte fină de țesut elastic în care cu cât calibrul arterei crește și această *pătură* elastică crește.

La exteriorul acestei *pături* elastice e o altă *pătură* musculară formată din o *pătură* de țesut muscular neted și în fine mai e la exterior o altă *pătură* de țesut conjunctiv. În vasele de calibr mic *pătura* musculară are o

predominare peste *pătura* elastică pe când în vasele mari *pătura* elastică e mai dezvoltată ca cea musculară.

Dacă trecem la structura vinelor, acolo nu mai găsim un tip general ca la artere.

Vinele își schimbă structura după regiunea în care le examinăm. Ceeace e constatat la vine, e *pătura* internă formată din *endoteliu*, care să găsește la toate vasele sanguine. La unele vine *păretele* e format numai din fibre musculare, la altele din țesut conjunctiv și elastic. La unele *pătura* musculară e mai dezvoltată, la altele *pătura* conjunctivă și elastică. Din cele expuse să poate ușor vedea, cumcă aparatul circulator, să poate reduce la un tub circulator închis de toate părțile și necomunicând cu nici o altă cavitate.

Acest fapt este caracteristic pentru toate vertebratele. Altă dispoziție importantă rezultă din modul cum să ramifică vasele. Observat de aproape să vede, că un vas, când să ramifică cele două vase la care a dat naștere, au un volum mai mare decât vasul primitiv; așa că întreg arborele arterial să poate reduce la un vas conic, a cărui vârf ar corespunde cu arterele mari, iar baza cu rețeau de capilare.

Acelaș lucru invers rezultă atunci, când rețeau de capilare se reunește pentru a da naștere la vine. Totdeauna volumul unei vine, e mai mic decât suma volumelor vinelor mai mici din care a luat naștere, așa că putem reduce și sistemul *vânos* la un vas conic al cărui vârf corespunde vinelor mari ce să varsă în inimă și baza ar corespunde capilarelor; adică ar fi invers sistemului arterial.

Despre sânge.

Sângele e format din două părți: o parte lăcidă numită *liquor ori plasmă* și altă parte solidă sau cruor. Pentru a ne convinge, că sângele e format din aceste 2 părți e de ajuns să luăm sânge dela cal și să-l așezăm la răceală într'un vas. Vom vedea, că sângele să desface în două părți: o parte solidă la fund și o parte lăcidă, care fiind mai ușoară vine la suprafață. Luăm sânge de cal și nu dela alt animal, pentrucă sângele de cal nu să închiagă numai decât. Examinată la microscop o picătură de sânge, să vede, că e formată din un lăcid în care înoată foarte multe corpușoare mici, numite globule și cari sunt de două feluri: unele roșii, altele sunt transparente și să numesc globule albe. Să vedem, care e constituția globulelor.

O globulă roșie are formă circulară discordală bi-concavă. În profil prezintă forma unui pișcot. La om și la mamifere globulele au forma circulară, pe când la mamifere au o formă ovală. La pești dintre batracieni este asemenea ovală. Aceste globule la mamifere n'au nucleu, pe când la pești, batracieni, reptile, paseri au nucleu. Ele sunt constituite din o masă protoplasmatică fără nucleu. Prezintă la suprafața lor o substanță foarte importantă, *hemoglobină*, care le dă culoarea roșie și culoarea roșie a sângelui e datorită acestor globule. Globulele albe sunt celule libere ce prezintă un nucleu și care să bucură de proprietatea de *mișcarea* externă în foarte mare grad. Forma lor e eminentemente variabilă. Ele să bucură de proprietatea de a străbate *păreții* capilarelor și a eșl afară sau a pătrunde în interiorul vaselor prin locul de unire al celulelor *endoteliului*. Această proprietate să numește *diapedesă*.

(Va urma.)

Dr. V. Hăncu.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După *BOLANDEN*.

Trad. de *Aurel B. Gajia*, profesor.
(Continuare).

— Nu ași crede Maiestate! Înainte de aceasta cu șase luni și zece zile te-am cercetat aici, te-am numit de cea mai frumoasă între toate damele din lume. De aceea te-am și agrăit cu titlul de „maiestate“. Deci nu e simulare, ci curat adevăr. După-ge același juriu te-a numit de cea mai frumoasă, voui face propunerea să te numească și de regină.

Contesa nu și-a putut reține risul. — la gluma spusă de Serra.

— La o parte cu glumele! — pentru așa ceva n'avem nici un minut de pierdut! Ai văzut azi la curte pe marquis-ul Hugo Riviere?

— Chiar cu șase minute înainte de aceasta, l'am văzut și i-am rămas dator cu un răspuns, — căci m'a chemat scrisoarea Maiestății Voastre.

— Ai rămas dator cu un răspuns? Și ce a întregat?

— Ceea-ce de altădată, căci totdeauna îmi adresează întrebări tare întinse.

— Care-i întrebarea aceea?

— Răspunsul nu-l gat nici o zi întregă. Vorbește și mă întreabă totdeauna de contesa Blanca. Maiestății Voastre o să-i spun sincer totul ca și la mărturisire.

— Ce-i vine în minte marquis-ului să întrebe de contesa și nu vorbește despre altceva.

— Aceasta trebuie să o examinăm mai de aproape. Marquis-ul e tot acolo unde l'ai lăsat?

— Da e acolo, — în antișambra regelui, căruia Coligny, tocmai îi dă lecții.

— Regele încă n'ar fi așa de priceput zise glumețul de Serra, dacă n'ar ști că nebunul totdeauna spune adevărul deși mulți se mânie pentru spusele lui.

Regelui deci nu-i este permis, dacă îi spun că umblă în școala lui Coligny.

— Acum e destul despre aceasta! Roagă-l pe marquis-ul să vină numai decât la mine. Grăbește și împartășește-i dorința mea în secret.

Serra, spunând că a priceput s'a și dus la moment.

Hugo Riviere era de un caracter statornic. Năcazul era că profesia altă religie. Pe Blanca o iubia la nebunie. Era însă aproape imposibil, că ia față catolică să se mărite după un protestant. Blanca mai bine abzicea de toată fericirea ei viitoare, decât să desconzidere legile bisericii. Conștiința ar fi muștrătat-o și mai tare dacă nici-când n'ar fi înduplecat pe Riviere să se facă catolic.

Blanca era neliniștită la sosirea marquis-ului. Era de credință, că dacă Hugo își ia asupra-și obligamântul, el se va duce nu numai în Lisieux ci chiar și la marginile lumii.

De aceea îl primi cu nerăbdare.

— Îți mulțumesc pentru bunățatea ta d-le Marquis, zise trimițând pe servitoare din odaie. E vorbă de un lucru foarte in-

teresant și mare pe care îl pot crede singur d-tale.

Marquis-ul a făcut o față veselă. Nu s'a așteptat ca dela o ființă așa de frumoasă să i-să incredințeze chiar lui un secret așa de important.

— Cuvintele voastre, contesă mă umplu de fală. Chiar și principii pot să fie invidioși pe mine, dacă ar ști o atare faptă. Vorbește nobilă domnișoară, dispui peste întreaga mea persoană!

— E vorbă despre o epistolă, care trebuie trimisă episcopului din Lisieux. Aceasta o poate duce singur un om de încredere. Ai putea să te angajezi la aceasta?

— Îmi pare foarte rău, că mă incredințezi singur cu o așa chestie bagatelă.

— Despre bunățatea inimii d-tale sunt pe deplin convinsă, zise Blanca. Chestia aceasta bagatelă cum o numești d-ta pentru mine e de mare însemnătate. D-le Hugo! Lucrul se învîrte nu în călătoria până la Lisieux, ci în păstrarea secretului. Despre misiunea d-tale nu-i permis să știe nime nimic. Prin epistoala aceasta invităm pe episcop să vină la curte. Apoi blândul Ioan, episcopul din Lisieux e un oaspe așa de plăcut la curtea din Lisieux, ca și Ioan Botezătorul la curtea din Ierusalim.

— Intelig și cred, că e superfluu se mă mai declar că voui ținea totul în cel mai mare secret, după-ce mă cunoașteți destul de bine.

— Dacă n'am fi convinse despre fidelitatea d-tale, nici n'ași scrie nimic, deoarece ce un om mai de încredere, ca d-ta n'am afla zise Blanca. Măne și poți pleca. Afacerea e foarte urgentă.

— Încă și azi dacă demânzi.

— Dar ce va fi cu Coligny? E aplicat să-ți dea permisiune?

— Voui cere concediu câteva zile.

— Și dacă îți deneagă rugarea?

— Atunci voui pleca fără concesiune.

— Bine, dar el ar putea să te dimită din postul pe care ți-l invidiază atâția.

— E tot atât! Dacă îți voui servi d-tale mă vor invidia și mai mulți.

Aceste cuvinte i-au descoperit toate sentimentele lui de dragoste, ce le nutria în sufletul său. Coatesa Antremont l'a înțeles și roșindu-să la față și-a plecat ochii în jos. Ajunse într-o confuzie de nedescris.

— Iertare nobilă contesă! Iertare pentru cutezanța mea cea mare!

— N'am ce să-ți iert d-le Hugo! D-ta mi-ai scăpat de trei-ori viața. Eu cred că Coligny îți va da permisiunea.

— Când și unde pot să primesc epistoala?

— Aici în odaie la mine, îndată-ce vei primi concediul dela admiralul. La revvedere d-le Hugo!

— I-a întins mâna, pe care o atinse cu buzele. Apoi după datina veche cavalerescă ridicându-să din genunchi a salutat respectuos, ca și când s'ar fi simțit în fața unei ființe mai superioare.

Regele Carol IX.

Despre decadința religioasă a nobilimii de pe acel timp am vorbit deja.

După-ce credința evului mediu a dispărut în Germania și Franța, învățăturile ereticilor au prins rădăcini cu deosebire în clasele mai înalte ale societății. De răul acesta n'a scăpat nici curtea regească. Perefux, episcopul din

Paris descrie în cele mai triste colori situația dela curte. Spune, că acolo se găseau atești și tot felul de păcătoși.

În astfel de spirit a fost crescut și Carol al IX-lea.

La aceasta s'a mai adaus și influința politică a macchiavellismului. Au aflat de bine, ca pe tinărul candidat de tron, care era abia de patrusprezece ani să-l declare de maiorean. Dedit cu vânătoarea, cu deosebite jocuri de risipă, nu credea că va trebui să abzică de tron.

Carol era un tinăr talentat, dar pentru aceea mamă-sa n'a făcut nimic pentru-ca băiatului să-i dea o creștere mai bună.

Un contemporan de al lui scrie despre el astfel: „Gimnastica, jocuri de-a cotca, vânătoare, luntratul și altele erau predilecția lui. Își făuria arme, umplea tunuri și umbla adese-ori la pescuit. Mai ales vânătoarea îi era o patimă din copilărie. A omorât cai cu mâna sa proprie. De se întâlnea cu vre-un asin fi cionta capul, plătind numai decât proprietarului și prețul aceluia. Tăia porci în-tocmai ca un măcelar. Ca băiat îi plăcea gramatica și se ocupa bucuros cu știința. Când ajunse însă rege nu se mai ocupa cu studiul, căci ținea de nedemn așa un lucru pentru un domnitor“.

Regele Carol IX. acum e abia de douăzeci și trei de ani. A luat în căsătorie pe Elisaveta, fiica împăratului Maximilian II. Soția lui n'a avut nici o influință asupra lui în ce privesc afacerile de guvernare ale statului.

Mamă-sa l'a făcut dușmanul familiei Guise, membrii căreia se nizeau să ajungă în posesiunea coroanei. Istoria de mai târziu a dovedit aceasta părere a Ecaterinei. Carol a și erezut-o. Causa a fost fidanțarea Margaretei cu Henric Guise.

(Va urma)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

În editura institutului grafic „Minerva“ din București a apărut următoarele volume din biblioteca edată de acest institut.

Nr. 121. Vereșaghin: *Amintiri din războiul dela 1877*, traducere de N. Pandelea. Cuprinde scene palpitate copiate de pe teatrul războiului, la care pictorul rusesc încă a luat parte spre a face schițe.

Nr. 122. Quida: *O frunză în Vijelie* și încă o povestire, tradusă de V. Sadoveanu. Cea dintâiu e o duioasă povestire din timpul războiului din 1871, iar a doua istoria unui câne și a unui copil, care se simpatiseau foarte mult.

Nr. 123. Privarinta: *Novelă finlandeze*, traducere de O. Pursch. Cuprinde trei din cele mai plăcute povestiri de ale poporului scriitor finlandez.

Domnului să ne rugăm cârticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de *Dr. Nicolae Brânzeu*, paroh în Vulcan. Cu încuviințarea Ven. Ordinariat de Lugos. Cuprinde pe lângă obișnuitele rugăciuni: sfânta Liturghie întreagă, oglinda sufletului la mărturisire, troparele glasurilor. — Limbă populară curată, ortografia Acaemiei, tipar frumos, cetet, legătură trăinică. — Aceasta cârticică e menită să îndestulească toate așteptările în aceasta privință, curmând vechile

Sejansuri. Prețul: legat à 32 fl., dola 50 exemplare în sus à 28 fl. Se află de vânzare la editorul Alexandru Anea, Gherla—Szamosujvár și la toate librăriile din țară.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fec. 5·30

vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fec. 5·30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea*

Domnului și Grația. fec. 7·30 cor.

vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fec. 7·30 cor.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5·40 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela Librăria
Seminarului teol. gr. cat. din
Blaj cu prețul 9·50 cor.

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.

Redactor respons.: AUGUSTIN GRUIȚA.

Dionisiu Popp.

tâmplar în Aiud—Nagyenyed, Vizuteza Nr. 3.
execută prompt, ieftin și artistic toată specia
de lucrări de măsurit și strugărie, precum
uși, ferestre, mobile pentru casă, mobiliatură
pentru școli și biserici, amvoane și iconostase.

*Lucrările mele de bransa aceasta se pot
vedea în biserica greco-catolică din Aiud.*

(99) 4—26

Concurs. (109) 1—1

Reuniunea femeilor de religiunea gr.-cat. și gr.-or. din comitatul Târnavei-mici cu termenul de 30 Noemvrie n. 1912 publică concurs la 3 ajutoare de câte 20 cor. și la 6 de câte 10 cor.

La aceste ajutoare pot concurge văduve sărace și incapabile de lucru, de religiunea gr.-cat. și gr.-or., precum și orfani fără avere, fără tată și fără mamă de ambele confesiuni române, cari cercetează școala ori vre-un ram de meserie de pe teritoriul comitatului Târnavei-mici.

1. Dela toți concurenții se cere să dovedească cu atestat dela parohul local competent, că sunt săraci fără avere, de religiunea gr.-cat. ori gr.-or. cu purtare bună și

ca sunt de pe teritoriul comitatului Târnavei-mici.

2. Văduvele au se mai dovedea, că sunt într-un adevăr văduve și incapabile de lucru.

3. Orfanii, cari cercetează școala, pe lângă condițiunile de sub p. 1. au să arete, că ce școală și clasă frecventează? și pe lângă ce progres? Iar orfanii ce sunt la învățarea unei măiestrii, au se dovedea cu atestat, că sunt la învățarea cutărei măiestrii și că iau parte la cateheză și își împlinesc datorițele lor față de biserică.

Spre încungurarea speselor toate documentele de dovedire se pot procura dela parohul competent și pot fi cuprinse într'un singur atestat.

Rugările intrate după termenul de concurs, nu vor fi luate în considerațiune.

Concursurile să se trimită la adresa doamnei Livia dr. Romul Boila viceprezidenta reuniunii în Diesöszentmárton.

Diciosânmartin, din ședința comitetului reuniunii, ținută în 30 Octomvrie n. 1912.

Aneta Zehan,
presidentă.

Laurențiu Pascu,
secretar.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomanda

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până în
finea anului 1911 K. 5.275.798·28
Capitale asigurate pe viață achitate „ 5.146.556·36
Starca asiguratilor cu sfârșitul anului 1911 } foc „ 127.763.744—
} viață „ 10.931.322—

Fonduri de întemeiere și de rezervă cor. 2.526.492—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii la toți agenții.

Persoane versate în ach. cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(5) 112—?

Oleiu de mașină!

Aviz! Cât de curând îmi pun în lucrare
Fabrica de sistem american pentru producerea oleiului
de mașină.

Prima fabrică de felul acesta pe întreg teritoriul țării.
Tot soiul de oleiuri pentru mașini și cilindre de toată calitatea.

Pe calea aceasta îmi ieau voie să atrag atențiunea

Consumenților de Benzin

asupra stabilimentului meu pentru

Rectificarea Benzinului,

clădit din nou și aranjat conform progreselor celor mai nouă
ale tehnicii moderne. Cu ajutorul acestui aparat pot să
fabric benzina de calitate primă și cel mai fin, de două-ori
destilat, pentru motoare, pentru automobile, benzina pentru
curățitul petelor, de mai multe calități, de cel mai bun cu totul
de miros, chiar și spre scopuri de apotecă; gazolin
(spre scopuri de iluminat), hidrurom (pentru dezvoltare gazului)
extract de benzin și surogat de terpenin. Aceste produse
ale mele de prima calitate, le recomand stimatei cumpără-
tori, pe lângă un preț moderat, și un serviciu punctuos și repede.

Petrol regesc și de salon, de cel mai fin!!

Tot felul de produse petrolifere: Oleiuri pentru mișcarea
motoarelor, pentru încălzirea locomobilelor și oleiuri pentru
unsul mașinelor!! Oleiuri pentru încălzitul odăilor!!

Fabrica rafinării de petrol alui

BÁRUCH IEREMIAS

(104) 7—10

în MAROSVÁSÁRHELY.